

foto's Olofsfors

Het Kroondomein verraste houtkopers afgelopen najaar met de mededeling dat er voortaan uitsluitend hout uitgereden mocht worden door uitrijcombinaties met tracks. Tracks zijn een soort kettingen van losse schakels die om de banden kunnen worden gelegd. De aanleiding hiervoor was de zware insporing die er ontstaat tijdens natte perioden. Hoe kijken aannemers tegen het gebruik van tracks aan en hoe kijkt een beheerder van het Kroondomein er na een paar maanden ervaring op terug?

— Patrick Jansen, stichting Probos

Tracks zijn ontwikkeld om de bodemdruk te verminderen en de grip te verbeteren. Tracks zijn beschikbaar in staal en kunststof en worden om de wielen gemonteerd, waardoor er een groter bodemcontactoppervlak ontstaat en daardoor de bodemdruk verminderd. Dit effect was ook bekend bij de beheerders van **het Kroondomein** en dit heeft ze volgens **Jaap Kuper, opperhoutvester** aldaar, doen besluiten om tracks in alle omstandigheden te verplichten om zware insporing te voorkomen. Het profiel van de tracks zorgt bovendien voor een betere grip, maar dat speelt vooral in heuvelachtige gebieden, zoals de Eiffel en de Ardennen.

Uitgesproken mening

Rien ten Berge van Ten Berge Bosbouwtechniek BV heeft een uitgesproken mening over tracks, waarvan zijn bedrijf vijf sets in gebruik heeft. Het gebruik van tracks heeft volgens Ten Berge dan ook nogal wat nadelen. Het belangrijkste nadeel vindt hij dat er met (stalen) tracks niet gereden kan worden op verharde wegen, omdat deze te sterk zouden beschadigen. Ook semi-verharde wegen hebben veel te leiden van het gebruik van tracks, omdat de bovengrond losgewoeld wordt. Dat betekent dat bij elke kruising met een verharde weg de tracks gedemonteerd en weer gemonteerd moeten worden. Dit is een kostbare aangelegenheid. Het demonteren kost al ongeveer een half uur, maar met het weer monteren van de tracks zijn twee man toch al snel zo'n 2-3 uur bezig. Zeker voor kleine oogstvolumes betekent dit een forse prijsstijging per m³. Als er bijvoorbeeld 200 m³ wordt geoogst, zijn de meerkosten zo'n 3 euro per m³. In het kleinschalige, versnipperde Nederlandse bos komt deze situatie natuurlijk regelmatig voor, waardoor de kosten van (de)monteren groot zijn.

Kostenpost

De aanschaf van tracks vergt een aanzienlijke investering. De kosten van een set stalen tracks zijn zo'n 7.300 euro. Op zich ervaren aannemers dit niet als een groot nadeel, omdat ze wel

gewend zijn om fors te investeren in materieel, maar het betekent uiteraard wel een kostenverhoging. De meningen van de aannemers over de slijtage van tracks lopen uiteen. **Fa. Th. Ten Bulte & Zn.**, die over één set tracks beschikt, vindt dat de tracks heel lang meegaan. Rien ten Berge ziet echter een snelle slijtage, vooral op zandgronden, waardoor hij denkt dat de beloofde levensduur van 3000 uur niet gehaald gaat worden. Hij denkt eerder aan een levensduur van 2000 uur, waardoor de meerkosten van het gebruik van één set tracks neerkomen op zo'n 3,5 euro per uur. Een andere kostenpost is de versnelde slijtage van de banden, want bij het demonteren van de tracks wordt altijd rubberslijpsel gevonden.

Een ander nadeel, vooral bij stalen tracks is het gewicht: ze wegen zo'n 2500 kilogram per set. Dit betekent niet alleen dat er twee mensen nodig zijn voor de montage, maar ook dat je zwaardere machines moet gebruiken om voldoende capaciteit over te houden voor het hout. Dit betekent dus ook dat bij het gebruik van tracks de zwaarste en breedste machines ingezet worden. Door het hogere gewicht en de grotere weerstand ligt het brandstofgebruik bij het gebruik van tracks fors hoger. Onderzoek wijst op zo'n 10-15 %, maar **Gerard Zweverink van Gebr. Zweverink BV**, die over 2 sets stalen tracks beschikt, heeft de ervaring dat dit in sommige situaties wel op kan lopen naar 50 %. Kunststof tracks wegen veel minder en het schijnt dat je hiermee ook over verharde wegen kunt rijden, maar helaas hebben de drie benaderde aannemers er (nog) geen ervaring mee. De investeringskosten van kunststof tracks liggen wel hoger.

Vergoeding

Het is duidelijk dat het gebruik van tracks tot meerkosten leidt. Soms neemt de aannemer deze kosten voor eigen rekening, omdat hij goed werk af wil leveren en er vooraf geen afspraken zijn gemaakt. Maar steeds vaker worden aannemers wel vergoed voor het gebruik van tracks. De aannemers

De tracks van Olofsfors: de 'gewone' tracks, tracks voor kwetsbare en drassige bodems en het type voor steil terrein.

noemen bedragen tussen de 1 en 1,5 euro per m³ of ton. Bij de Kroondomeinen is men bereid gebleken om deze meerkosten te accepteren om zware insporing te voorkomen. De hogere houtprijzen maakten deze beslissing uiteraard ook iets gemakkelijker. De houtprijzen dalen nu echter weer in snel tempo, omdat de vraag naar hout achterblijft.

Houtlosplaats

Het is veelal niet mogelijk om met tracks de houtlosplaats van de voorkant te benaderen, omdat hiervoor een (semi-)verharde weg bereiden moet worden. Vaak moet de losplaats daarom van de achterkant benaderd worden, veelal via het bos. Dit deel van het bos wordt dan uiteraard zwaar belast door de vele bewegingen, hetgeen niet altijd wenselijk is. Houtlosplaatsen moeten daarom, met dit in het achterhoofd, zorgvuldig uitgekozen worden.

Toch positief

Toch zijn aannemers zeker niet alleen negatief over het gebruik van tracks. Maar er moet volgens hen wel goed worden nagedacht over de omstandigheden waarbij het gebruik van tracks wordt voorgeschreven. Tracks zijn ontwikkeld voor extreem natte en steile situaties. Het is dan ook niet verwonderlijk dat aannemers de voordelen van tracks vooral zien op veen- en kleigronden. Alle drie noemen ze bijvoorbeeld de voordelen van tracks bij de oogst van populieren, die vaak op natte gronden staan. Op dergelijke gronden kan onder natte omstandigheden zware insporing alleen worden voorkomen door tracks te gebruiken. Ze wijzen er wel op dat het beter

zou zijn om de oogst uit te stellen tot drogere tijden, maar veel bosbeheerders staan geen houtoogst toe in het broedseizoen, ook al biedt de Gedragscode mogelijkheden om in deze periode op een acceptabele manier te werken.

De aannemers zien ook voordelen in het gebruik van tracks op zandgronden. Daar bieden tracks zowel de aannemer als de bosbeheerder de mogelijkheid om het werk door te laten gaan in een natte periode. Zonder tracks zou er een keuze moeten worden gemaakt tussen zware insporing of het stilleggen van het werk. Zo bieden tracks beide partijen meer flexibiliteit. Het stilleggen van het werk leidt ook tot kostenverhoging, omdat de oogstkaravaan 'verhuisd' moet worden naar een drogere locatie of, als dat niet mogelijk is, er geen productie wordt gedraaid. Als een aannemer over tracks beschikt zal hij op basis van de verwachte meerkosten van het gebruik van tracks en de meerkosten van een 'verhuizing' beslissen voor welke strategie hij kiest, waarbij hij uiteraard ook de wensen van de bosbeheerder mee zal laten wegen.

Wanneer wel of niet?

Om geen verwarring te laten ontstaan over wanneer wel en wanneer geen gebruik hoeft te worden gemaakt van tracks, heeft men bij het Kroondomein besloten om het gebruik van tracks onder alle omstandigheden te verplichten. Er is in Nederland weinig ervaring met het gebruik van tracks en dus ziet men het bij het Kroondomein ook als een proef. Tieke Poelen, beheerder aldaar, heeft in de afgelopen maanden echter gezien dat het gebruik van tracks in droge perioden juist meer schade oplevert. Dit valt bijvoorbeeld sterk op in bochten, waar de tracks toch een beetje wringen. Ook is een aannemer weer langhout uit gaan slepen, hetgeen meer schade heeft opgeleverd. De proef van het Kroondomein laat zien dat het selectief toepassen van tracks de voorkeur geniet, maar de grote vraag is dan natuurlijk wanneer wel en wanneer niet. Om meningsverschillen te voorkomen, zullen toch enigszins objectieve criteria ontwikkeld moeten worden. Tieke Poelen is er voorstander van om de verantwoordelijkheid neer te leggen bij de aannemer. De chauffeur ziet namelijk als eerste wanneer onacceptabele schade ontstaat. Hij zou dan moeten besluiten om tracks te monteren of het werk stil te leggen. Dit vereist dan natuurlijk wel voldoende verantwoordelijkheidsgevoel. Gerard Zweverink ziet dit wel zitten, waarbij hij opmerkt dat er bij twijfel altijd gebeld kan worden met de betreffende beheerder om die een beslissing te laten nemen. Zeker als er sprake is van een duurzame werkrelatie tussen beheerder en aannemer en er een vertrouwensrelatie is opgebouwd, lijkt dit de meest voor de hand liggende oplossing. ♦

Patrick Jansen, Stichting Probos
patrick.jansen@probos.net